

POLPROP (VKPAI) uzraudzības grupas tikšanās Nr. 5.
Protokols Nr. 5.

07.04.2010.

Pkst.14.00

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, M.Pils iela 19, Rīga

Piedalās:

Asnāte Ziemeļe, Lauku Ceļotājs
Aiva Jakovela, Lauku Ceļotājs
Jānis Saknītis, arhitekts
Zaiga Gaile, arhitekte
Egons Bērziņš, RTU Arhitektūras un plānošanas fakultāte, docents
Edgars Bērziņš, Latvijas Teritoriālpānotāju asociācija
Dace Granta, VARAM Telpiskās plānošanas departaments
Inga Tapiņa, VARAM Telpiskās plānošanas departaments
Juris Dambis, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
Aivars Igals, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
Anda Lase, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, Kurzemes reģ. nod.
Baiba Mūrniece, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
Ilze Paklone, RTU Arhitektūras un plānošanas fakultāte
Made Strautmane, mākslas vēsturniece

Protokolē: Aiva Jakovela

Dienas kārtība:

- 1) Arhitekta J.Saknīša prezentācija par sagatavoto dokumentu.
- 2) Diskusija

J.Dambis atklāj sanāksmi: šobrīd, domājot par piekrastes kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, plašās konsultācijās top vadlīnijas vienkāršā, jebkuram saprotamā valodā par piekrastei raksturīgiem apbūves principiem ar vēlmi iedzīvināt tos kā piekrastē darbojošos noteikumus.

Projekta vadītāja **A.Ziemeļe**. Top divi dokumenti: viens, kas aptver visu Latvijas jūras piekrasti, izņemot lielo pilsētu apbūvi un otrs – specifisks, analizējot apbūvi Slīteres nacionālajā parkā. Ir iecere šos dokumentus pabeigt līdz 2011.gada septembrim – kultūras mantojuma dienām. Pamudinājums šo dokumentu izstrādei nāca no projekta iniciatīvām Slīteres nacionālā parkā, no Slīteres iedzīvotājiem, kā arī tas, ka projekta ietvaros sagatavojam dažādus politikas priekšlikumu dokumentus. Un šis darbs būtu viens no šādiem ierosinājumiem.

J.Dambis papildina. Dokuments ļoti labi atbilst Eiropas Ainavu konvencijai. Ideāls dokuments, vai veids, lai lietas sakārtotu.

Turpinājumā arhitekts **J.Saknītis**. Iepazīstina klātesošos ar sagatavoto dokumentu. Darbs atspoguļo paaudzēs mantotās būvtradīcijas un ainavas izpratni, akcentē tolerantu attieksmi pret vidi un veģetāciju.

Diskusija. Ieteikumi, precizējumi.

Z.Gaile. Tas taču lieliski, ka tiek veikts šāds darbs un ir šāds pētījums. It sevišķi par Kurzemes jūrmalu, kas kādreiz bija slēgts. Tagad īpaši pievilcīgs, jo īpaši aizsargājams, kas samērā maz sabojāts. Šobrīd gan dodoties Kurzemes virzienā Ķesterciemā var redzēt sliktu piemēru. Tendence – spiešanās pie jūras. Tagad ir stingrs likums, ka māju drīkst būvēt tikai veco māju vietā. Tagad taisa arheoloģiju, ja atrod kādus vecus pamatus, tad kārotajā vietā var veikt apbūvi. Praksē arhitektūras noteikumi ārkārtīgi stingri, vai tad apbūves noteikumi tiek arī pārkāpti?

J.Dambis. Normatīvos aktos nevar ielikt stilu, tādēļ šādas vadlīnijas ir nepieciešamas, kas uzrunāt cilvēkus vienkāršā valodā ar labiem piemēriem, pārliecina.

A.Ziemeļe. Pēc Slīteres dokumenta salikšanas, doma Kurzemes būvvaldes, arhitektus aicināt kuplākā skaitā uz tikšanos.

J.Dambis. Ja vienkāršs teksts, šos dokumentus nelasa, bet ja ir attēli, skaidrojumi, tad tas kļūst saprotamāks, gribas šķīstīt, skatīt.

Edgars Bērziņš. Darba galvenā vērtība, ka tas ir izglītojošs. Ja runā par saturu, būtu labi, ja būtu paskaidroti jēdzieni, termini. Pieļauju, ka daudzi nezina, kas ir *brodiņš, lubiņas*. Vēl vēlētos, attiecībā uz Sīlītes dokumentu – dokumentā ir saglabāšanas puse, bet būtu jādomā, kādu ainavu atstāsim mēs nākošai paaudzei. Mēs varam strīdēties par 1h platību; ainava daudz vairāk zaudētu, ja uz katra hektāra būtu pa būvei, nekā jaunu ciemu izveidot. Piemēri Dānijā, Somijā, kur parādās koncentrēta apbūve. Šajā ziņā būtu labi, ja no analīzes, parādītos ieteikumi. 3.4. zīmējumā gribēju atrast viesu māju, bet nevarēju atrast.

J.Dambis. Ir kaut kāda vērtību sistēma teritorijā un sistēmai spēles noteikumu nedefinējot atstāt brīvu iespēju ar mūsdienu modernajiem arhitektūras paņēmieniem ieiet vēsturiskos rāmjos. Nenobremzēt mūsdienu labu arhitektūru, kas, respektīvi, jau iekļaujas ainavā. Pamats ir pārdomāts.

A.Ziemele. Uz politiķiem cerības nav, cerība uz iedzīvotājiem, kas vēlas savu dzīves vidi paturēt skaistu. Piem., Kanādā kaimiņiem jāparakstās, ka patīk jaunais plāns, kas nāk iekšā ciematā, lai nepazeminātos viņa zemes, vides vērtība.

J.Saknītis. Vadlīnijas var iedzīvināt caur arhitektiem, projektētājiem.

Edgars Bērziņš. Šeit jāņem vērā, ka projekta autors ir arī pasūtītājs.

D.Granta. Runājot par pasūtītāju, uz viņu var iedarboties ar praktiskām lietām. RAPLM tagad ievieš dažādus finanšu instrumentus ar akcentu uz klimata pārmaiņām. Dokumentā jau ir vairākas piebildes, piem., ka koka māja ir labāka, jo labāk uzsūc mitrumu nekā akmens māja un ja šādas piebildes būtu vairāk, tas dotu iespēju pasūtītāju ar praktiskiem piemēriem, pamatojumiem rosināt. Arī pagalmu orientācijas principus noteikusi vide.

Edgars Bērziņš. Vajag vairāk akcentēt teritorijas regulāciju, debess puses. Galvenais, lai cilvēks saprastu, ka orientācijai ir liela nozīme.

J.Dambis. Mantojuma saglabāšana triumfēs tajā brīdī, kad tauta, sabiedrība pati sāks saglabāt savu mantojumu, kad mantojuma saglabātāji kļūs tikai par tādiem padomdevējiem. Šīs vadlīnijas varētu kļūt par labu padomdevēju, ko plašāka sabiedrība var saprast un izmantot.

I.Tapiņa. Šīs vadlīnijas var kalpot kā labs iedvesmas avots, ka jaunienācējs var iedvesmoties no tām.

I.Paklone. Nodaļā par aizsargjoslām minēts, ka piekraste ir ļoti atšķirīga un, ka aizsargjoslas nevar noteikt visiem piekrastes posmiem vienādi. Manuprāt, tas attiecināms arī uz būvniecības principiem. Šeit smalki apskatīti Dienvidkurzemes un Ziemeļkurzemes apbūves principi, bet par Vidzemi nekas praktiski nav teikts. Un, manuprāt, Kurzemes apbūves principus attiecināt uz Vidzemes piekrasti nebūtu pareizi.

Egons Bērziņš ar prezentāciju vizualizē piekrastes apbūvei raksturīgo, problēmas, iespējamās risinājumus jeb iepriekš kolēģu teikto un aicina dokumenta autoru darbā izmantot arī viņa (E.Bērziņa) iepriekš veiktos pētījumus un sagatavotos materiālus.

- Krasts ir dažāds to mēs zinām.
- Eiropas Ainavu konvencija saka: aizsargā, rekonstruē un veido jaunu. Veidojot jaunu vajag kompetenci un kvalifikāciju. Tas sākas ar vietas izpratni un plānošanu.
- Piekrastē cilvēku ir bijuši 10 000 reizes vairāk nekā tagad. Uz cilvēku piekrastē nav jāskatās, kā uz ienaidnieku, viņš tur ir vajadzīgs. Intereses dažādas un tas var kalpot kā pievienotā vērtība.
- Mantotas fantastiskas lietas no Padomju armijas. Grīnvalti. Vieta ir jānolasa, kas tur ir. Dažādākie priekšstatī. Diskusijas jautājums – kā var noreglamentēt, aprakstīt. Piemērs par māju - kastīti no *Norvēģijas un Zviedrijas* – kā reglamentēt bezkarnīžu mājas bez dziļās proporcijas?
- Nav māja skatāma viena, ir dažādas situācija. Lībieši aiz nabadzības būvēja vienu māju pie otras – Kolkas Kristciems – blīva rindu apbūve – vērtība.
- Plānošana. Apmērotām vietām jāfunkcionē. Ceļi ir tā saskarsmes tīkls. Mantojumā esam saņēmuši, nav naudas tos uzlabot. Mums nav publisks servitūts. Labticīga vienošanās, ja vietējie uzskata, ka tas vajadzīgs ciemam.
- Degradētas teritorijas pārvēršana izcilās arhitektūras lietās. Tam nepieciešama plānošana.
- Attiecībā uz blīvumu teritorijas plānojumā. Šķidrās pilsētas ir tik pat lieli draudi ainavai kā ļoti, ļoti koncentrētas vietas, kas var degradēt.

- Jau 2001. gadā vēlējās uzlikt (kartēt) visam krastam saistošos teritorijas plānojumus un biotopus, lai justu situāciju, pirms tā ir notikusi, lai nav pēc tam jājauc nost. Tas līdz šim nav izdevies.
- Ciemiem jābūt kompaktiem ar labiem nodrošinājumiem. Tagad sanāk, ka ciemu robežas speciāli pagarina, lai varētu veikt būvniecību.
- Cilvēki nezina, ka pie jūras pūš vējš. Vējš erodē krastu.

Z.Gaile. Rojas būvvaldes vadītāja izsaka minējumu, ka cilvēka klātbūtne krastā palīdz stiprināt krastu, aizsargā. Vai tā nav?

Egons Bērziņš. Dažādi. Ir vietas, kur jāatkāpjas un ir tādas vietas, kuras steidzami jānostiprina.

A.Ziemele. Kas būtu jādara vēl, jāmaina, jālabo dokumentā, pirms to tipogrāfiski iespiežam?

M.Strautmane. Varētu papildināt ar dendroloģijas nodaļu. Kurzemes jūrmalā mokās ierīkot mauriņu, kas nekad tur neaugs. Šādas fotogrāfijas piesaista.

I.Paklone papildina. Par infrastruktūru – ielikt fotogrāfijas ar labiem piemēriem par stāvvietām. Pagaidām tas ir liels interpretācijas lauciņš, kā gribam tā būvējam. Padomājot par dažādām sociālām grupām, krastu tipiem un dažādu apdzīvojumu.

J.Saknītis. Labo piemēru ir, bet veidojot dokumentu vēlējos, lai tas ir kodolīgs. Esence no svarīgākā.

Egons Bērziņš. Viens ir grāmata, otrs Google Earth, kas paliek aizvien labāks. Bez maksas informācijas izplatīšana, kas var iedot ainavisko priekšstatu. Pagasts ir par mazu vienība, lai nolemtu lietas, kas risināmas nacionālā līmenī. Aicina veidot kopā datu bāzi.

J.Dambis. Visa teiktā kopīgās atziņas:

- Vērtīgs materiāls;
- Iecere laba;
- Struktūra atbalstāma;
- Kompakts un ne pārāk plašs;
- Nepieciešams noslīpēt ar labiem attēliem. Tekstam pāriet pāri redakcionāli.

A.Ziemele. Ievadu, uzrunu, vai to veltīt cilvēkiem, kas tur dzīvo, vai labāk arhitektiem, pašvaldībām?

J. Dambis, Egons Bērziņš – visiem, piekrastei veltīts. Atstājam vārdu „vadlīnijas”, nevajag pārveidot.

M.Strautmane: Varētu pievienot kartīti no grāmatas „Jūra uzbrūk”. Piekrastes līnija, kur notiek krasta erozija un kur notiek pilnīgi pretējs process. Tur precīzi dati.

A.Ziemele. Vai tiešām tā ir, ja cilvēks dzīvo, tad krasta erozija notiek mazāk?

D.Granta. Nē, vides sektors tā neuzskata. Pamatdoma – dabu līdzsvarā notur dabiskā augu sega. Jebkura celtniecība, pat ar labu domu, izjauc dabisko vidi.

Egons Bērziņš. Abrāzija jeb arī vētras spēks ir izmantojama. Piemēram, Veckrūmu māja Bernātos 2053.gadā, ja stiprinās atradīs uz salas.

D.Granta – viens ir erozija, bet karsta līniju veido arī jūras līmeņa celšanās. Pašvaldības par to nav daudz domājušas, izņemot Salacgrīvas novada domi. Vislabākā stratēģija – pielāgošanās. Jūras līmeņa celšanās ietekmēs Kuivižu ostu, kas piekrastē ir veiksmes stāsts par degradētas teritorijas pārveidošanu par starptautiska līmeņa vietu gan no vides, gan no sociālā un ekonomiskā viedokļa.

Egons Bērziņš: Mēs visu laiku par jūru runājam no zemes puses. Kuģim, laivai jābūt jūrā. Jābūt drošam laivošanas tīklam. Piemēram, no Mazirbes steķiem būtu jābrauc uz siena talkām pie Sirves – pie mūsdienu tehnoloģijām un iespējām nespējam pārvarēt 30 km.

J.Dambis. Pie izmantotie materiāliem iekļaut ne tikai latviešu autora darbus, bet konvencijas, kas iedod plašāku skatījumu un nopietnību. Obligāti pieminēt Eiropas Ainavas konvenciju. Būtu labi pierakstīt, ka gala produktā izvērtējot bijušas klāt tādas un tādas institūcijas. Darba izstrādes beigās būtu labi noorganizēt vēl vienu sanākumi ar institūciju klātbūtni, to var uztaisīt maijā. Varbūt beidzamā tikšanās var uzaicināt arī pašvaldību pārstāvi. Pašām vadlīnijām jābūt draudzīgām, bez profesionālas augstprātības, nelietojot sarežģītus jēdzienus un jāvairās no striktiem, norādošiem apgalvojumiem, normatīva rakstura frāzēm, vienīgā patiesības principa – pareizs, nepareizs lietošanas. Caur to tas varētu kļūt draudzīgs lietotājiem.

Edgars Bērziņš. Es rīt tiekos ar Guntu Lukstiņu no Pašvaldību Savienības. Es varu viņu iepazīstināt ar šo iniciatīvu.

J.Dambis. Datējumam jābūt.

Egons Bērziņš. Ja varētu kādā teikumā pieminēt, ka ideālā variantā Pasaulē šādus noteikumus rada paši īpašnieki un iedzīvotāji.

A.Ziemele. Aizsūtīsim visiem vēl versiju elektroniski komentēšanai. Plānojam šo dokumentu maketēt un drukāt. Mums vēlreiz būs nepieciešams tikties ar J.Dambi – lai pārrunātu ieteikumu sadaļu.

M.Strautmane. Te piebilde, ka te varētu uzskatāmāk – prasās arhitekta profesionāls komentārs, kā saglabāt vecāku un kā piebūvēt kaut ko jaunu, piem., stiklotu vai kaut kādu līdzīgās formās.

Tikšanās beidzas plkst.16.15.

